

Slovenska univerza
za tretje življenjsko obdobje
e-novice

Univerza za tretje življenjsko obdobje **39** let

Novoletna poslanica

Dragi prijatelji in prijateljice, mentorji in mentorice, animatorji in animatorice, študenti in študentke, vodstva slovenskih UTŽO, sodelavci in sodelavke, partnerji in podporniki

Novoletni čas nam odkrije pomembne stvari, če v mislih preletimo iztekajoče se leto in gledamo naprej v prihodnje. V zadnjih letih smo preživeli marsikaj: finančno krizo, pandemijo, karanteno. Modro in strpno smo vztrajali, se prilagajali in iskali nove poti za uspešno učenje in dobro počutje. V času razdejanih družbenih razmer smo še bolj iskali družbeno zaledje v medsebojnem povezovanju, gojili smo prijateljstva in si z našo skupnostjo krepili moč, da je danes skupnost *mreže SUTŽO* še trdnejša, saj svojim članom omogoča čustveno stabilnost, socialno pripadnost in varnost. Mrežo tkejo iskreni odnosi, sodelovanje, medsebojna odgovornost in hkrati svoboda za uveljavljanje razlik med nami. Trdna skupnost je sleherna *lokalna UTŽO*, članica mreže. Socialno najbolj razvita in povezana skupnost globoko pripadnih članov in članic z močnim čustvenim nabojem je *študijski krožek z mentorjem in animatorjem*.

Ljudje smo družbena bitja. Potrebujemo socialno skupnost, da nas varuje pred razpadanjem širše družbe, podpira nas, da ohranimo svoje vrednote. Želimo vam sproščene in radostne praznike. Veselimo se tega, kar smo ustvarili skupaj, zato negujmo svojo skupnost, prijateljske odnose, uspešno naj bo naše učenje, vredno naše delovanje in sodelovanje z drugimi generacijami. Pogumno glejmo v prihodnost boljših možnosti za razvoj ljudi. Bodimo še bolj povezani kot doslej, kajti ljudje so naše največje bogastvo in vsak človek je dragocen.

Srečno in zdravo naj vam bo leto 2023!
Predsednica Ana Krajnc

Naslovnica monografije o kaščah

Na UTŽO Ivančna Gorica so preučevali kašče in izdali monografijo Ivančna Gorica, 2022

V Društvu UTŽO Ivančna Gorica so v tem letu zaključili projekt »Kašče«, ki je trajal od leta 2016 in ga zaokrožili z izdajo monografije o kaščah na območju občine Ivančna Gorica. Zaslugo za njeno izdajo imajo članice študijskega krožka Domoznanstvo (mentorica Tatjana Kordiš ter mentor in strokovni svetovalec Dušan Štepec). Slednji je o nastanku kašč, njihovem namenu in značilnostih podal tudi širšo sliko. Zaslužnih je tudi vseh osem donatorjev in občina, pri kateri je društvo uspelo na javnem razpisu. Društvo samo stroškov izdaje monografije ne bi zmoglo. Razumljivo! Monografija je vsebinski in oblikovni dosežek, dokumentira našo etnološko zgodovino in jo tako ohranja zanamcem. Prejeli so jo vsi člani UTŽO Ivančna Gorica, občinska knjižnica in šole, lastniki vseh 46 v monografiji opisanih kašč in donatorji. Monografijo o kaščah so predstavili tudi na letnem posvetu mreže SUTŽO 20. oktobra v Ljubljani. Postala je pomemben dokument kulturne dediščine tega območja in dobro ilustrira pomen izobraževanja starejših na UTŽO za lokalni razvoj in prepoznavnost kraja. (Vir: Joža Železnikar)

Na enem od srečanj animatorjev

Srečanja z animatorji UTŽO Ljubljana, september-november 2022

Ob začetku študijskega leta smo z animatorji spregovorili o njihovi dragoceni vlogi v študijski skupini. 71 animatorjev se je odzvalo povabilu na srečanje. In kaj je njihova vloga? Animatorji so »prostovoljsko« tkivo UTŽO. Predlagajo študijske vsebine, obveščajo »sošolce in sošolke«, se pogovarjajo z vodstvom UTŽO, vzdržujejo korespondenco, opogumljajo, se tudi pritožijo v imenu skupine, obveščajo člane skupine o aktualnih dogajanjih, ki so vsebinsko povezana z izobraževalnim programom in jih motivirajo za različne zunaj učilnične dejavnosti. So mentorjeva desna roka. V veliko pomoč so zaposlenim na sedežu UTŽO, saj vodijo evidenco članov svojih skupin, obveščajo o prostih mestih v študijskih skupinah ter posredujejo prošnje in pobude članov svojih skupin mentorju/ici in zaposlenim na sedežu UTŽO. Na srečanjih smo jim predstavili tudi novo spletno aplikacijo, ki smo jo s sofinanciranjem MJU razvili v projektu Digitalna UTŽO in bo omogočala bolj učinkovito komunikacijo med animatorji in sedežem UTŽO. (Vir: Urška Telban)

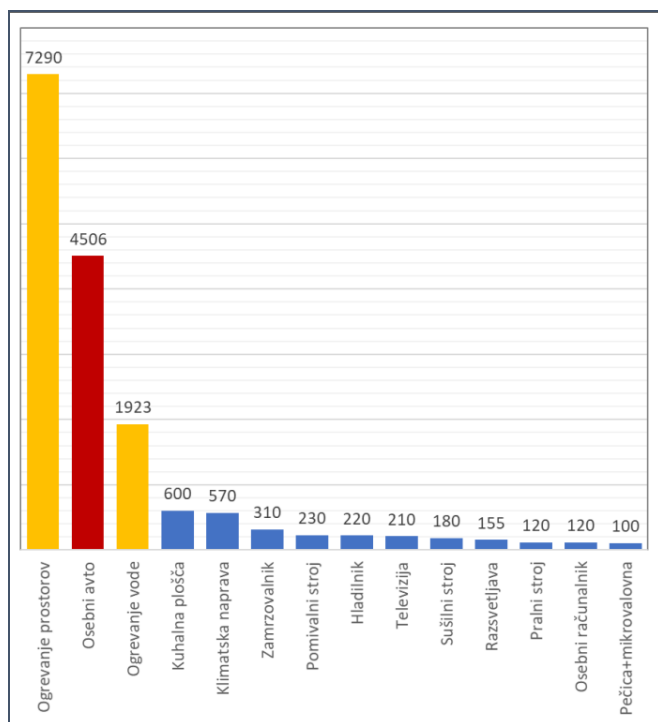
Posvet mreže SUTŽO je povezal udeležence iz vse Slovenije
Foto: Janez Platiše

Posvet mreže SUTŽO. O raziskovalnem učenju in še marsičem Ljubljana, 20. oktober 2022

Letni strokovni posvet mreže SUTŽO smo namenili *raziskovalnemu učenju* na slovenskih univerzah za tretje življenjsko obdobje. V študijskih programih nastaja veliko vrednih, za lokalno in nacionalno skupnost pomenljivih rezultatov raziskovalnega dela. Univerze z raziskovalnim učenjem tako bistveno prispevajo k skupnostni znanosti in razvoju svojega kraja ter postajajo pomemben socialni subjekt v lokalni skupnosti, sta poudarili prof. dr. Ana Krajnc in dr. Sonja Bezjak. Udeležencem sta približali pomen občanske (skupnostne) znanosti, prof. dr. Marko Radovan je predstavil metode v raziskovalnem učenju.

Na posvetu smo spoznali tudi nekaj primerov dobrih praks raziskovalnega učenja na slovenskih univerzah za tretje življenjsko obdobje: *Vodni viri v občini Log-Dragomer* (Društvo DVIG, UTŽO Log-Dragomer), *Kašče na območju občine Ivančna Gorica* (UTŽO Ivančna Gorica), *Reliefna upodobitev furmanstva na Vipavskem* (Društvo Most, UTŽO Ajdovščina), *Etnološka dediščina na Ilirsko-Bistriškem* (UTŽO Ilirska Bistrica), *Naše kapelice* (UTŽO Grosuplje), *Sledi služkinj in aleksandrink po Krasu, Brkinih in Vipavskem* (UTŽO Kras), *Še ne videna Ljubljana* (UTŽO Ljubljana), *Zeleno zlato, grenka roža: zgodovina hmeljarstva v Savinjski dolini* (UTŽO Žalec). Vse raziskave krepijo identiteto krajanov in kraja, podpirajo pa tudi drugačen, času ustrežnejši socio-kulturni model staranja.

Posvet je bil priložnost za medsebojno povezovanje članic mreže, predstavnikov Ministrstva za izobraževanje, Filozofske fakultete, Fakultete za družbene vede in drugih, pa tudi priložnost, da predstavimo nekatere evropske projekte in njihove rezultate SUTŽO. (Vir: Alijana Šantej)

Pričakovana raba energije v »izbranem« gospodinjstvu.

Vir: Institut Jožef Stefan, Center za energetska učinkovitost

Učinkovita in varčna raba energije UTŽO Ljubljana, 12. 12. 2022

Ste vedeli, da skoraj 80 % porabe energije v gospodinjstvih v povprečju namenimo za ogrevanje prostorov, osebni avtomobil in pripravo sanitarne tople vode? Kako vpliva uporaba termostatskih ventilov na radiatorjih na porabo energije za ogrevanje? Kakšen prihranek pomeni znižanje temperature v ogrevanih prostorih za vsaj 1° C? Pri ogrevanju prostorov odpremo vse radiatorje in sicer na najnižjo možno temperaturo, ki še ogreva prostor. Nikoli pa ne izklapljamó posameznih radiatorjev v prostoru, ki ga ogrevamo, saj tako porabimo neprimerno več energije. Pralni stroj je med porabniki energije v gospodinjstvu šele na 12. mestu (pred njim so zamrzovalnik, pomivalni stroj, hladilnik, televizija, sušilni stroj, razsvetljava v stanovanju itd.). Velik prihranek predstavlja pomivanje posode s pomivalnim strojem, saj z ročnim pomivanjem porabimo neprimerno več vode. Tem in podobnim spoznanjem smo namenili izobraževalno srečanje za študentke in študente UTŽO Ljubljana, ki ga je vodil dr. Marko Matkovič s Centra za energetska učinkovitost pri Institutu Jožef Stefan. (Vir: Alijana Šantelj)

Zvrstili so se dogodki in usposabljanja. Človek mora v starosti narediti vse, da je prepoznavno koristen Ljubljana, september-december 2022

V jesenskem in zimskem času so se zvrstili spletni in živi dogodki in usposabljanja, ki so plod dveh letnih projektov ERASMUS+. V projektu *Timeless* smo javnosti predstavili evropsko in našo kulturno dediščino, tisto še nepopisano: <https://eutimeless.info/en>. V projektu *Dreamlike Neighbourhood* je nastala vrsta publikacij, tudi tista o metodah, ki jih mentorji lahko uporabljajo v študijskih skupinah vseh vrst, saj krepijo rast skupine in ji sledijo (Toolkit):

<https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/>. V projektu *LearnersMotz* smo predstavili rezultate projektov našim študentom in širši javnosti. Bistven rezultat tega projekta je spletna aplikacija. Lahko jo boste uporabljali tudi v študijskih skupinah angleškega jezika in drugod: <https://learnersmotz.eu/web-application>. V projektu *GGA (Go Get Award)* so se vrstili dogodki, za naše študente in širšo javnost. Upamo, da smo uspeli povedati, zakaj je pomembno, da mora človek v starosti poskrbeti za to, da je koristen. Uveljavi naj se s prostovoljskim delom ali postane družbeni aktivist: <https://gogetaward.eu>. V projektu *TAG* smo izvedli usposabljanje in dogodek za širšo javnost (Vse o (starejših) ženskah) ter še kaj: <https://tagproject.eu>.

Izšle so publikacije projekta Dreamlike Neighbourhood ali Sanjska soseka Ljubljana, december 2022

Publikacije so dosegljive v tiskani obliki in na spletu. Študenti UTŽO, še posebej študenti v arhitekturnem programu mentorice Mete Kutin, so veliko prispevali k uspešnemu zaključku projekta, saj je njihov program dela nastajal tudi pod vplivom projekta in pričakovani partnerskih organizacij, Društva arhitektov Ljubljane ter ob sodelovanju revije Outsider. V projektu so s svojimi mnenji sodelovali tudi študenti angleškega jezika UTŽO Ljubljana. Več: https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/wp-content/uploads/2022/11/221109_DLNBH_ResourceKit_slo_compressed.pdf

Hermes - zaščitnik športa. Vir: Mythopedia

Funmilies, mens sana in corpore sano Atene, 11. december 2022

V Atenah se zaključuje projekt Funmilies, v katerem smo odkrivali medgeneracijski šport in predstavili športno delovanje univerz mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje ter edino resnično obliko medgeneracijskega športa, ki je nastala kot del tabora »Otroci z disleksijo, skriti zaklad« v organizaciji Inštituta za disleksijo Slovenske UTŽO. V projektu je nastala nacionalna in evropska raziskava o športih, ki bi jih bilo moč razviti v medgeneracijske oblike športnih dejavnosti, program za usposabljanje profesionalnih športnikov (pravice starejših, njihovo enakovredno delovanje v družbi, šport v lokalnem okolju). Nastale so vaje, ki naj povežejo generacije med seboj. Spoznanja? V mreži SUTŽO je veliko športnih dejavnosti. Najpogostejše so pohodništvo, sledijo nordijska hoja, kolesarjenje in joga. Resnično medgeneracijski so dogodki v spomin pisateljem, zgodovinskim dogodkom ali medgeneracijski šport v pomoč premagovanju posameznih bolezni ali težav. Sicer pa, veljajo spoznanja iz preteklosti. Generacije se ne morejo povezati umetno, povezave in pripadnost nastajajo le ob skupnem (ustvarjalnem) delu. Spoznanja Slovenske UTŽO sta na srečanju v Atenah predstavili *Urška Majaron* in *Alenka Gabriela Ščuka*.

Več: <https://www.funmilies-project.eu/>

Element ogenj. Vir: Wikipedia

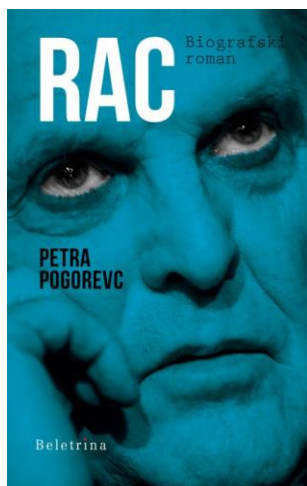
4 elementi v umetnosti ali kako novi evropski projekti SUTŽO bogatijo izobraževanje starejših **Torino, oktober 2022**

V štirih elementih - zemlja, ogenj, voda, zrak - so zbrane prevladujoče slike evropske kulture in civilizacije. Odkrivamo jih korak za korakom in hkrati v tem projektu nadaljujemo z odkrivanjem novega sveta številnih aplikacij za učenje angleškega jezika, ki jih vnašamo v izobraževanje starejših in nekaterih drugih ciljnih skupin(oseb z disleksijo, oseb s prizadetim vidom ali sluhom). Štirje elementi so vse okrog nas. Vsak element je materialne narave, a je tudi zbirka podob, ki jih pripenjamo nanj. Štiri elemente je najti v umetnosti, književnih delih, slikarstvu, filmu in drugih stvaritvah. Včasih so podobe grozeče, a ker gre za umetnost, prevlada lepota in tedaj groza izgine. Na nedavnem izobraževanju v Torinu je Dušana Findeisen predavala o konceptih umetnosti in jezikovnem izobraževanju, o umetnosti, umetniškem delu, odnosu do umetnosti, pa tudi o tem, da je srečanje, ki nas spreminja, prav srečanje z umetnostjo. Umetnost ne prinaša znanja, informacij, kajti umetnost je svobodna, informacije in znanje pa pripadajo sistemu nadzora (Deleuze). Umetniško delo je zmeraj celota razmerij, je oblika (Balzac) in tako ne more biti, denimo, graf ali črta, pravijo teoretiki umetnosti. Ali lahko umetnost poučujemo? Tehnike ja, ne pa tudi umetniškega izražanja. Gre bolj za socializacijo z umetnostjo, izpostavljanje umetnosti, kot za poučevanje umetnosti. Umetniško izražanje se najbolje ugnezdi v neformalnem izobraževanju. Na UTŽO je našla svoje mesto v predavanjih iz umetnostne zgodovine, spoznavanju filmske in gledališke umetnosti, v študijskih krožkih umetnostnega izražanja kot so slikarstvo, keramika, kaligrafija, arhitektura, urbanizem, ustvarjalno pisanje itd.

SEE-U ali starejši digitalno odkrivajo svojo četrt in svojo identiteto v prostoru **Dunaj, 6 december 2022**

Na Dunaju smo se na uvodnem srečanju projekta srečali stari in novi projektni partnerji: queraum - avstrijska organizacija, ki preučuje vprašanja starejših in bogati prakso izobraževanja starejših, Letokruh iz Prage, Age Platform Europe, že zelo stara ter mednarodno ugledna švicarska zveza gerontoloških organizacij Gerontologie CH in SUTŽO. Česa smo se naučili v pogovorih? Organizacije se čedalje bolj posvečajo gibanju. Hoja, tudi v urbanem okolju, je za starejše pomembnejša od športnih dejavnosti. V Švici so koncept *ljudem prijaznega mesta* prenesli na vasi. Vaščane vabijo, da skupaj z odločevalci hodijo po vasi in odkrivajo svoje lastne potrebe in svojo identiteto v prostoru. Navzoči so bili deležni tudi predstavitve izvedenke za animacijo mladih. Ob pomoči šol, od koder prihajajo mladi, so razvili programe, ki mlade naredijo občutljive za vprašanja urbanega prostora in njihov dejaven odnos do prostora in njegovih vrednosti. Skupinica partnerjev se je sprehodila po božičnih sejmih, teh je na Dunaju kar šest, in nazadnje pristala v Burgergarten, rastlinjaku v secesijskem slogu, znamenitosti Dunaja. Želimo si, da bi skupaj z UTŽO Ljubljana tudi nekatere druge UTŽO po Sloveniji v posebno aplikacijo vnesle védenje o svojem prostoru.

Prebrali smo za vas

Petra Pogorevc: Rac. Zaradi nekaterih vlog je Radko Polič bolje razumel sebe.

Ko je leta 2007 prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo, je gledališki režiser Sebastijan Horvat zapisal, da je Radko Polič igralec, ki igra na vse ali nič. Njegova biografija avtorice Petre Pogorevc odstira spomine na njegovo življenjsko in ustvarjalno pot. Pritegnila nas je iskrenost pripovedovalca. Zanimalo nas je tisto vredno, iz česar se drugi lahko učimo. Učil pa se je tudi Rac sam. V vlogah je odkrival samega sebe, tako kot se mi v učnih vsebinah.

Jasne misli Slovenske UTŽO ali svet se je v letu 2022 vrtel takole

»Brez tveganja ni ustvarjalnosti. V filmski umetnosti tvegamo lepoto, a to tveganje je veselo, ni žalostno«, pravi direktor filmskega festivala v Cannesu.

»Ko sem v vesolju, opazujem zemljo, edini planet, kjer obstaja življenje, in vidim njeno ranljivost. Z viri moramo ravnati skrbno.«

Vsaka generacija ima svoj odgovor na stanje v družbi. Stari odgovarjajo modro »Nekoč je bilo bolje« in stremijo k vrednotam iz časov, ko je bil svet še utirjen. Mladi so bolj nestrpni.

»Pripadati nevladni organizaciji, kot je naša, pomeni pripadati svetu, si z njim deliti ekonomske, politične ... in druge težave in dobrine.«

»Dobiti vojno je nekaj drugega kot »dobiti« mir«.

Populizem spominja na trideseta leta, za katera Hannah Arendt pravi: »Prešli smo iz družbe razredov v družbo množic, kjer ni kolektivnih struktur in kjer si človek ne zna poiskati svoje mesto.«

»Socialna anomija, iskanje krivca botruje desničarstvu ... a dogaja se nekaj širšega: *razpad odnosa do drugih*.

»Kadar nam ne uspe, to ni katastrofa, je zgolj izkušnja.«

Napovedujemo, vabimo

Enajsta šola v knjigarni: Še ne videna Ljubljana

Študijski krožek Spoznajmo svoje mesto in domovino, mentorica mag. Olga Paulič
3. januar 2023 ob 11. uri, Knjigarna Konzorcij, Mladinska knjiga, Slovenska c. 29, Ljubljana
Več: <https://www.utzo.si/enajsta-sola-v-knjigarni-se-ne-videna-ljubljana>

Digitalna varnost – delavnici za varno rabo računalnika in mobilnih naprav

V okviru projekta Di-FIT: <https://drustvo-novus.com/projekti/di-fit%20projekt>
16. januar 2023, ob 9. in 11. uri, UTŽO Ljubljana, Poljanska c. 6
Prijave: univerza3@siol.net

Slovenska umetnost 20. in 21. stoletja

Mentor: Matic Šavli, prof. um. zg.
Uvodno srečanje članov študijskega programa: 30. januar 2023 ob 11. uri, UTŽO Ljubljana,
Poljanska c. 6
Prijave: univerza3@siol.net

Merima Handanović: Jutro na obali.

Razstava akvarelov

Likovni študijski krožek, mentorica Duša Jesih
Dvorana UTŽO Ljubljana, Poljanska c. 6. Razstava je na ogled do aprila 2023.
Razstavljajo: Lidija Berden, Maja Berden Zrimec, Tatjana Dolanc Borisov, Merima Handanović, Alenka Hitti, Marija Jager, Jasna Kontler Salamon, Mihael Koželj, Janez Krevs, Bojana Otorepec, Ljuba Prezelj in Bojan Vrabec.

Širimo obzorja, združujemo ljudi

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.

Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov univerza3@siol.net